

KÖRNYEZETVÉDELEM VIDÉKEN: SE PÉNZ, SE INFORMÁCIÓ

SZERZŐ: BELSŐ OLGA

Ha hazánkban valahol ipari parkot kívánnak létesíteni, de az erdő „útban van”, gondolkodás nélkül kivágják a fákat. A legtöbb önkormányzat ugyanis csak akkor törődik a környezetvédelemmel, ha spórolhat vele. De még ha felméri is a helyzet súlyosságát, akkor sem tudja, merre induljon el, mert hiányzik a háttértudás, a pénz és a célzott pályázatok. A legtöbbjük ráadásul sokkal égetőbb napi problémákkal küzd. Lehangelő helyzetkép következik.

– Ahhoz, hogy bármiféle változás elinduljon, legyünk reálisak: pénzre van szükség. Márpedig az a településeknek nincs. Az önkormányzati szféra erősen forráshiányos, habár első hallásra valóban elképzelhetetlenül nagy összegek fordulnak itt meg – magyarázta lapunknak *Schmidt Jenő*, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének (TÖOSZ) elnöke, egyben az ötezer főt számláló, Somogy megyei Tab város polgármestere.

Az ország 3178 településének összköltségvetéséből a beszedett iparüzési adó nagyjából ezermilliárd forintot tesz ki, ebből azonban nyolcszázmilliárd el is megy a kötelező feladatok ellátására. A maradék 200 milliárd forintból kell minden mást finanszírozni országos szinten, és sajnos ritkán tartozik a települések legsürgetőbb problémái közé a környezetvédelem, amikor nincs például járda, közvilágítás

vagy felszíni csapadékvíz-elvezetés. Nagyjából 150 önkormányzatnak lehet az országban reális esélye arra, hogy megengedhessen magának 10 millió forintért egy környezetvédelmi stratégiát – folytatta a TÖOSZ elnöke. – És akkor most próbáljunk tartózkodni a demagógiától, és ne háborogjunk azon, ha egy városnak kommunikációs stratégiára van 10 milliója, környezetvédelmire viszont nincs – tette hozzá.

Márpedig amíg annyi minden másra kell a pénz, addig a környezetvédelem valóban háttérbe szorul. Ha valahonnan, akkor a minisztériumoktól lehetne várni az iránymutatást, de az egyelőre nem készült el. Van ugyan fenntartható fejlődés bizottság meg energetikai és környezetvédelmi cselekvési terv, ugyanakkor semmiféle stratégiát nem tettek mögé – az önkormányzatok jelenleg nem tudják, hogy merre indulhatnak el.

Hiányzik egy átfogó felmérés arról, hogy hol milyen erőforrás érhető el, melyik településen milyen beruházásnak lenne értelme. Magyarország egészen jól áll ugyan napenergiával, biomassza-energiával (erdővel) és geotermikus energiával, de a települések valójában csak tapogatóznak, mivel konkrét tudás, átfogó kép, az egész országra kiterjedő odairányítási profil nem létezik, és a pályázatokat sem célirányosan írják ki, ennek következtében az önkormányzatok vaktában lövöldöznek.

Így aztán jobb híján jönnek a hálózó, „cégek futkároznak és próbálják eladni a saját portékájukat” az önkormányzatoknak – fűzte hozzá Schmidt Jenő. A zöldenergiával foglalkozó cégek még azt is kitalálják, hogyan tudná megfinanszírozni az önkormányzat a beruházást, amit kínálnak. A környezetbarátenergia-nyerést célzó fejlesztések így ad hoc módon történnek a településeken ahelyett, hogy valós igényekre és lehetőségekre épülnének.

KLÍMAVÉDELMI PROGRAM

Egyfajta tudatosságot jelentene a környezetvédelmi fejlesztésekben, ha lenne a településeknek klímavédelmi programjuk. Készült is egy a polgármesteri szövetségen belül pályázati pénzből, de nem kötelező érvényű. Tab városa arra tudja használni, hogy „láss, miben ül”. Schmidt szerint egy külső energetikussal végigelemeztek a települést, vagyis ma már tisztán látják a helyzetet, így van miről gondolkodniuk a képviselőknek, hogy mit kellene és mit lehetne tenni. A program kiterjed az energiára, a levegőre, a talajminőségre, a ki-

bocsátásra és minden más, környezeti szempontból releváns kérdésre Tabon.

Nem meglepő, hogy a fejlesztések elsősorban a pénzügyi megtakarítást és racionalizálást célozzák, vagyis hogy hogyan lehet csökkenteni a település energiafelhasználását, sőt energiát termelni. Ennek köszönhetően néhány év alatt Tab energiakiadása kevesebb mint a felére, 70 millióról 34 millió forintra csökkent.

Azonban egyáltalán nem jellemző, hogy a jó gyakorlatokról a többi településen is tudomást szereznének. Nem szerveznek képzéseket a polgármestereknek, a kisebb településeken pedig elvétve fordul elő, hogy külön környezetvédelmi szakember dolgozna a hivatalnál, akinek a szakmája és a feladata a fejlemények követése. Nincs tapasztalatcsere, és viszonylag ritka, hogy a döntéshozóknak célirányosan bemutassanak például egy jól működő biogázerművet és összehasonlításként egy rosszat is.

Egy település (és mindent egybevetve a Föld) klímáját azonban egyszerű városépítészeti és településrendezési eszközökkel vagy – másképp fogalmazva – józan paraszti ésszel is lehet óvni és kellemessé, élhetővé tenni. Vagy megtartani annak, ha még nem rontották el. Jelenleg a települési rendezési tervben, valamint az arculati kézikönyvben szerepel, hogy mekkora terület építhető be, és mekkorát kell zölden tartani. Az pedig könnyen belátható, hogy minél több a zöld, annál jobb a klíma – persze csak ha a burkolat nélkül hagyott részekben nem vágják ki a fákat, és nem telepítenek helyettük bokáig érő egynyári virágokat, ahogy arra nem egy helyen láttunk már példát. A zöld felületek kialakítására ugyanis nincs szabályzó – mondta Schmidt Jenő –, nincs előírva, hogy hová mit ültessenek. Így aztán többnyire az a fő szempont, hogy a növényzet egyrészt ne károsítsa a közműveket, a vezetékeket, másrészt pedig könnyen és olcsón karbantartható legyen, és legalább nagyjából egységes városképet adjon. Nem ritka ugyanakkor, hogy pont e szempontok miatt vágják ki a hatalmas és gyönyörű, évszázados fákat, a helyükre pedig gömbjuhart és hasonló díszfákat ültetnek, amelyek sem árnyékot nem adnak, sem a port, sem a vizet nem kötik meg, ez pedig a települések klímájára, vízgazdálkodására és a lakók életminőségére is negatívan hat.

Az eddigiekből látható, hogy a települések gúzsba vannak kötve, és a vezetőik döntéseit elsősorban gazdasági szempontok határozzák meg. Ilyen körülmények között nem meglepő, hogy ha lehetőség adódik fejlesztésre, méghozzá olyanra, amely anyagi előnyhöz juttatja a települést, akkor nem kérdés, hogy beáldozható-e a természeti környezet. Ahogy a politikus fogalmazott: a műszaki cégek hozzák a bevételt, ezért ha ki kell vágni az erdőt, hogy odatelepüljön egy, hát kivágatja.

Schmidt Jenő szerint a Natura 2000-es besorolású területek ügyét is érdemes lenne átgondolni. Ezekkel a területekkel ugyanis semmit nem lehet kezdeni, általában azért, mert ott él valami ritka, védett állat- vagy növényfaj, „de hát gazdasági kényszerűség is van a világon”. Sőt leginkább az van. Ilyen körülmények között pedig szerinte a fenntartható gazdálkodás kérdése csak másodlagos a bevételhez képest.

Beszédes adat, hogy az utóbbi években nem alakítottak ki új természetvédelmi területet az országban.

HOL MARAD A LAKOSSÁG?

Természetesen a lakosság együttműködése, részvétele nélkül nehezen képzelhető el bármiféle környezetvédelem. A pozitív kezdeményezéseket – amelyek akkor a leghatéko-

nyabbak, ha az önkormányzat vagy helyi civil szervezetek állnak az élére – ugyanakkor meg kell szervezni. Schmidt Jenő szerint ilyesmivel csak elvétve, szigetszerűen lehet találkozni, a magyarázat pedig egyszerű: a városvezetőknek kisebb gondjuk is nagyobb annál, hogy ilyesmivel foglalkozzanak. Ahol ugyanaz a polgármester már ciklusok óta, ott nagyobb az aktivitás, ahol viszont állandó változás van, ott szinte minden fontosabb, mint a környezetvédelmi akciók a lakosság bevonásával.

A települési hulladékszállítás kérdése viszont nagyon is megmozgatja a helyieket. Mindenkinek elemi érdeke ugyanis, hogy a szemetet elvigyék. Schmidt Jenő szerint azonban ezen a téren is van egy kis gond: a Nemzeti Hulladékgazdálkodási és Koordináló Vagyonkezelő Zrt. (NHKV) létezésével egyetért, sőt szerinte kimondottan szükség volt egy olyan cégre, amely országosan koordinálja a hulladékkérdést: hol legyen lerakó, hol van szükség autóra, mi hová kerüljön, és hol dolgozzák fel.

Az azonban egyáltalán nem életszerű, hogy a pénz beszedését és visszaosztását is az NHKV végzi. A hulladékos cégek nagy része jelenleg hitelből él, a nekik járó díjat egy olyan képlet alapján számítják ki, amelyet sem érteni nem lehet, sem megreklamálni. Ráadásul a díjak egyáltalán nem fedezik az egyedi sajátosságból adódó költségeket, márpedig ha nincs elég bevétel, akkor semmi nem ösztönzi őket a minőség javítására, így jelen pillanatban a fennmaradás az egyetlen céljuk.

Schmidt Jenő TÖOSZ-elnök szerint fontos ugyanakkor, hogy minél több anyag kerüljön be a körforgásos gazdaságba, vagyis a hulladéknak minél kisebb hányadát vigyék a lerakókba, és minél több hasznosulhasson újra. Ezért a selektív hulladékgyűjtés erősítése kiemelten fontos, azon belül pedig pillanatnyilag a leghatékonyabb a házhoz menő hulladékelszállítás.

A Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének (TÖOSZ) jelenleg mintegy 1600 település a tagja, vagyis a magyar önkormányzatoknak több mint a fele. A szervezet 1989-es megalakulása óta az általános önkormányzati érdekek képviselőjére és az eltérő érdektípusok összehangolására törekedett. Országos ismertségét elsősorban az önkormányzati vagyonért vívott sikeres küzdelmének köszönheti. Schmidt Jenő 2011-ben lett a szövetség elnöke, amely tisztségében 2015-ben megerősítették.